

Види прийменників за будовою

Прості

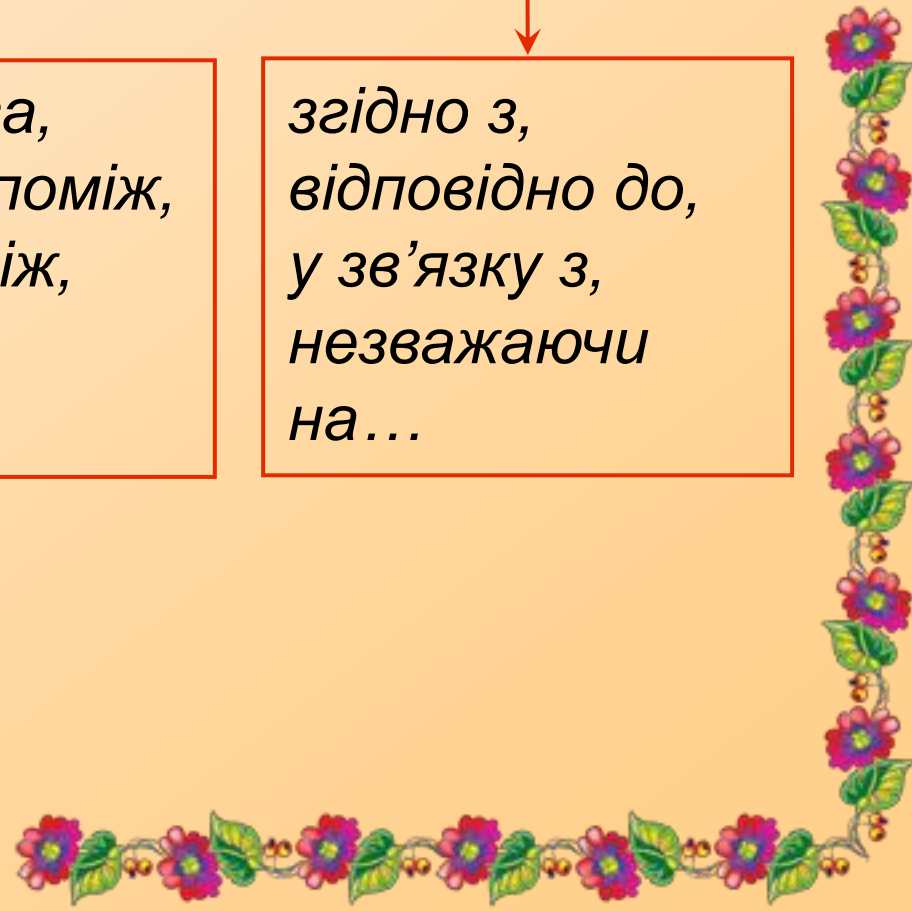
*без, до, по,
при, край,
мимо, коло, з,
перед, кінець*

Складні

*з-над, із-за,
з-поза, з-поміж,
поза, поміж,
заради,
довкола*

Складені

*згідно з,
відповідно до,
у зв'язку з,
незважаючи
на...*

Види прийменників за походженням

непохідні (первинні)	похідні (вторинні)	
без, в (у), до, для, з (із, зі), за, об, від (од), на, над, під, по, при, про, о, між (межи)...	утворені складанням двох або кількох прийменників: з-під, з-над, із-за, з-поза, з-поміж, поза, задля, поміж, понад, заради, посеред, попід, попри...	утворені шляхом переходу інших частин мови у прийменники
		<table><tr><td>іменників: край, кінець, круг, у разі, протягом, коло, шляхом, з метою...</td><td>прислівників (і дієприслівників): навколо, уздовж, обабіч, зважаючи на, навкруги, близько, поблизу, включаючи...</td></tr></table>
іменників: край, кінець, круг, у разі, протягом, коло, шляхом, з метою...	прислівників (і дієприслівників): навколо, уздовж, обабіч, зважаючи на, навкруги, близько, поблизу, включаючи...	

A decorative border in the top-left corner featuring a series of colorful flowers (purple, pink, and blue) with green leaves and small yellow and red berries, arranged in a curved path.

**Написання похідних
прийменників разом,
окремо та через дефіс**

A decorative border on the right and bottom edges featuring a series of colorful flowers (purple, pink, and blue) with green leaves and small yellow and red berries, arranged in a curved path.

Написання похідних прийменників

<i>Разом</i>	<i>Окремо</i>	<i>Через дефіс</i>
Утворені від прислівників, іменників та прийменників: <i>понад, вздовж, навкруги, назустріч, поруч, попід, довкола</i>	Утворені від прислівників та іменників з непохідними прийменниками: <i>згідно з, незважаючи на, за винятком, з метою, під час, незалежно від</i>	Утворені приєднанням до прийменників <i>з, із</i> та інших: <i>з-за, із-за, з-над, з-під, з-поміж, з-поза, з-посеред</i>

Алгоритм

1. Чи це похідний прийменник з першою частиною з(із)?

так

Дефіс

ні

2. Це злиття непохідних прийменників?

так

Разом

ні

3. Це злиття непохідного прийменника з іменником чи прислівником?

так

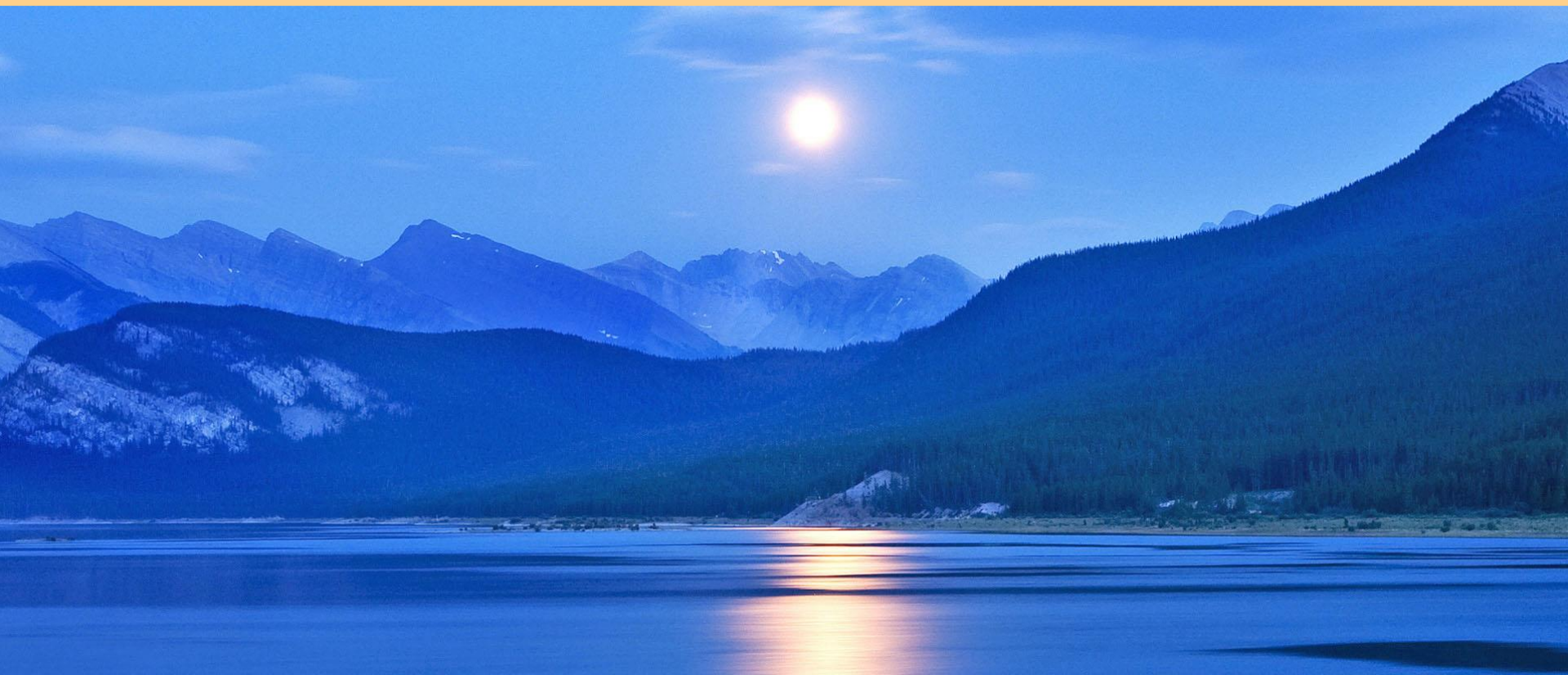
Разом

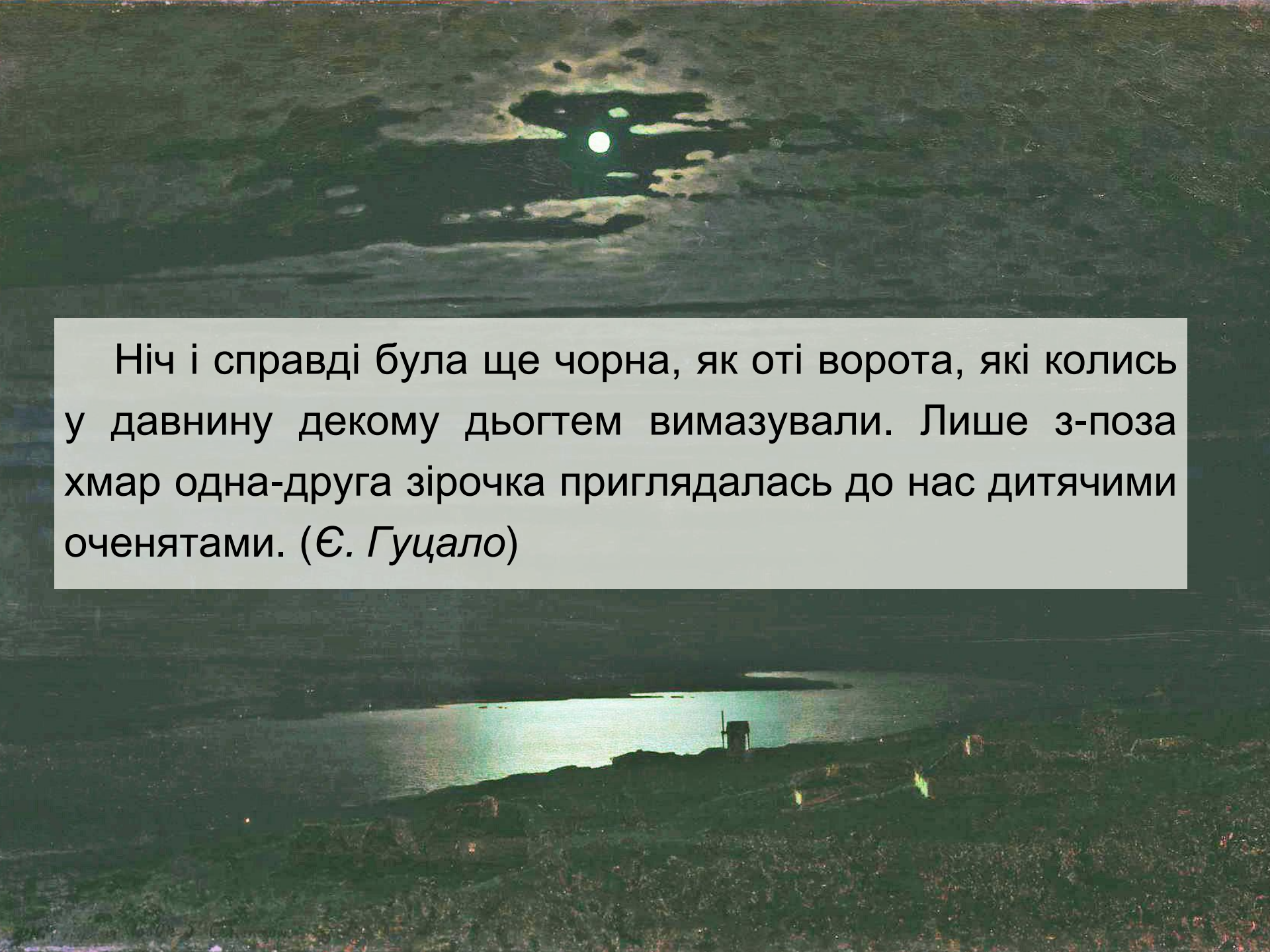
ні

Окремо

Усе відійшло в небуття, ось тільки місяць зостався такий, як і колись... Він і тепер стоїть серед моря-моря, мовби червона комора, він і тепер парубком виходить з-за гір, він і тепер попід лісом-лісом котиться діжею з тістом... Чому саме в цю ніч згадались батько-мати, дитинство? Мабуть, місяць і наворожив...

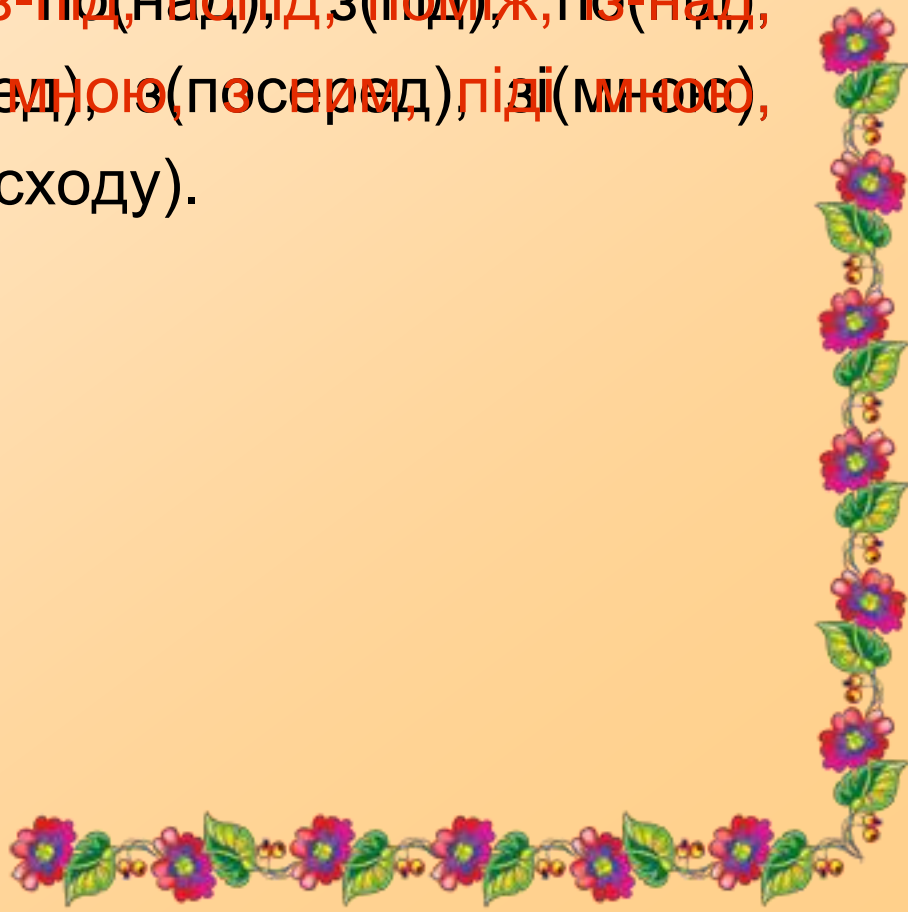

Ніч і справді була ще чорна, як оті ворота, які колись у давнину декому дьогтем вимазували. Лише з-поза хмар одна-друга зірочка приглядалась до нас дитячими оченятами. (Є. Гуцало)

Спишіть, розкриваючи дужки. Поясніть написання прийменників. З трьома прийменниками складіть речення.

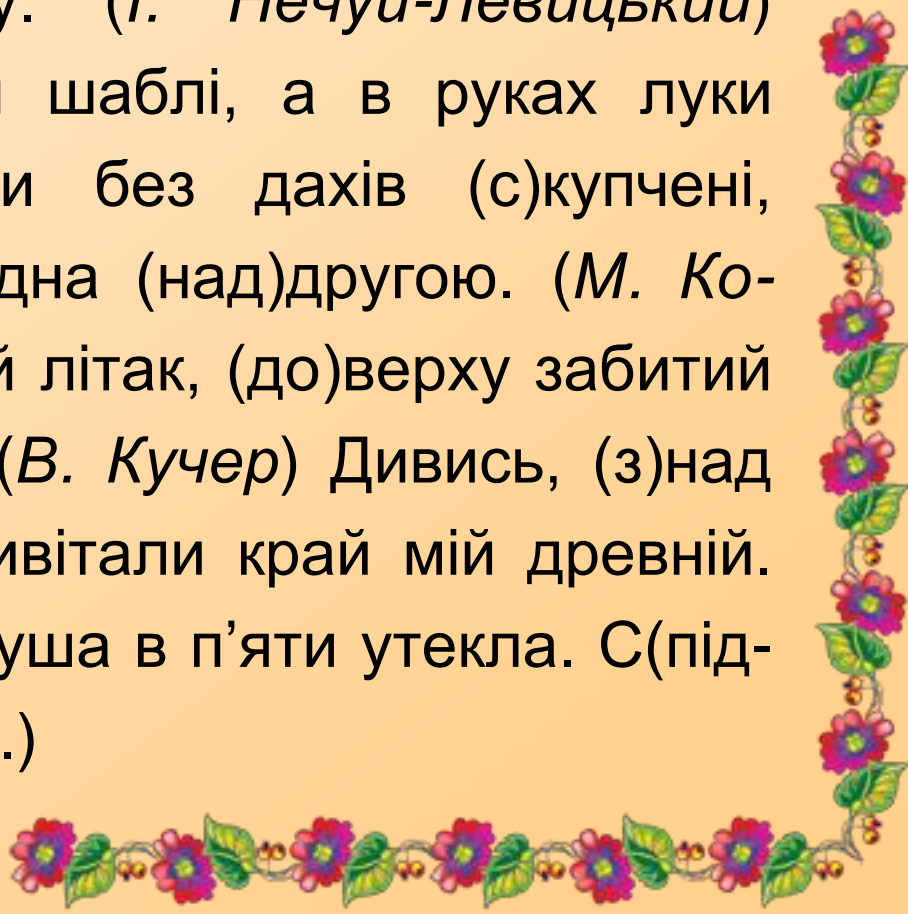
З(за), з(над), з(поза), із(за), за(дя), за(в), перед(серед),
між(між), над(понад), між(понад), з-під(над), під(під), між(під),
із(під), з-перед(перед), зі(посеред), перед(посеред), під(між),
з(нього), під(сходу), у(нього), зі(сходу).

Спишіть речення, розкриваючи дужки. Знайдіть омонімічні прийменники і префікси, поясніть, як їх розрізняти.

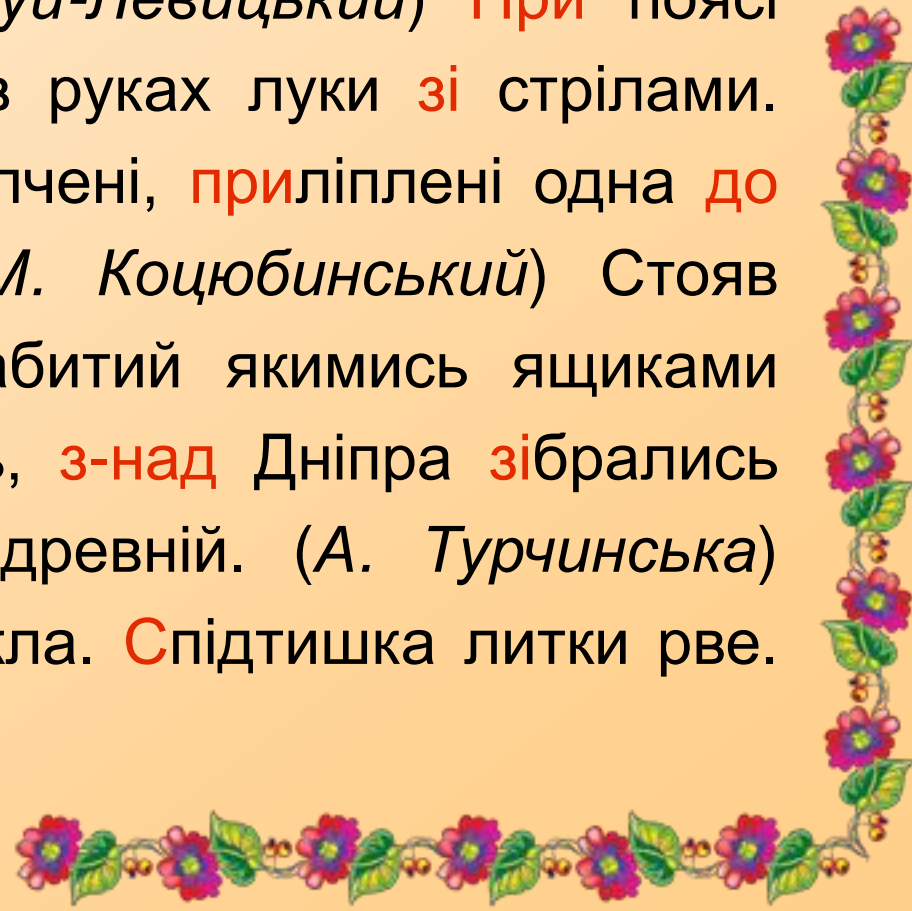
(На)дворі була ще весна, і висока трава (в,у)степу була вже готова під косу. (*І. Нечуй-Левицький*) (При)поясі у вершників були шаблі, а в руках луки (із)стрілами. (*П. Панч*) Хати без дахів (с)купчені, (при)ліплені одна(до)одної, одна (над)другою. (*М. Коцюбинський*) Стояв вантажний літак, (до)верху забитий якимись ящиками й тюками. (*В. Кучер*) Дивись, (з)над Дніпра (зі)брались кривні, привітали край мій древній. (*А. Турчинська*) (З)переляку душа в п'яти утекла. С(під-тишка) литки рве. (*Нар. творч.*)

Спишіть речення, розкриваючи дужки. Знайдіть омонімічні прийменники і префікси, поясніть, як їх розрізняти.

Надворі була ще весна, і висока трава **у** степу була вже готова під косу. (І. Нечуй-Левицький) **При** поясі у вершників були шаблі, а в руках луки **зі** стрілами. (П. Панч) Хати без дахів **скупчені**, **приліплені** одна **до** одної, одна **над** другою. (М. Коцюбинський) Стояв вантажний літак, **до**верху забитий якимись ящиками й тюками. (В. Кучер) Дивись, **з-над** Дніпра **зі**брались кривні, привітали край мій древній. (А. Турчинська) **З** переляку душа в п'яти утекла. **С**підтишка литки рве. (Нар. творч.)

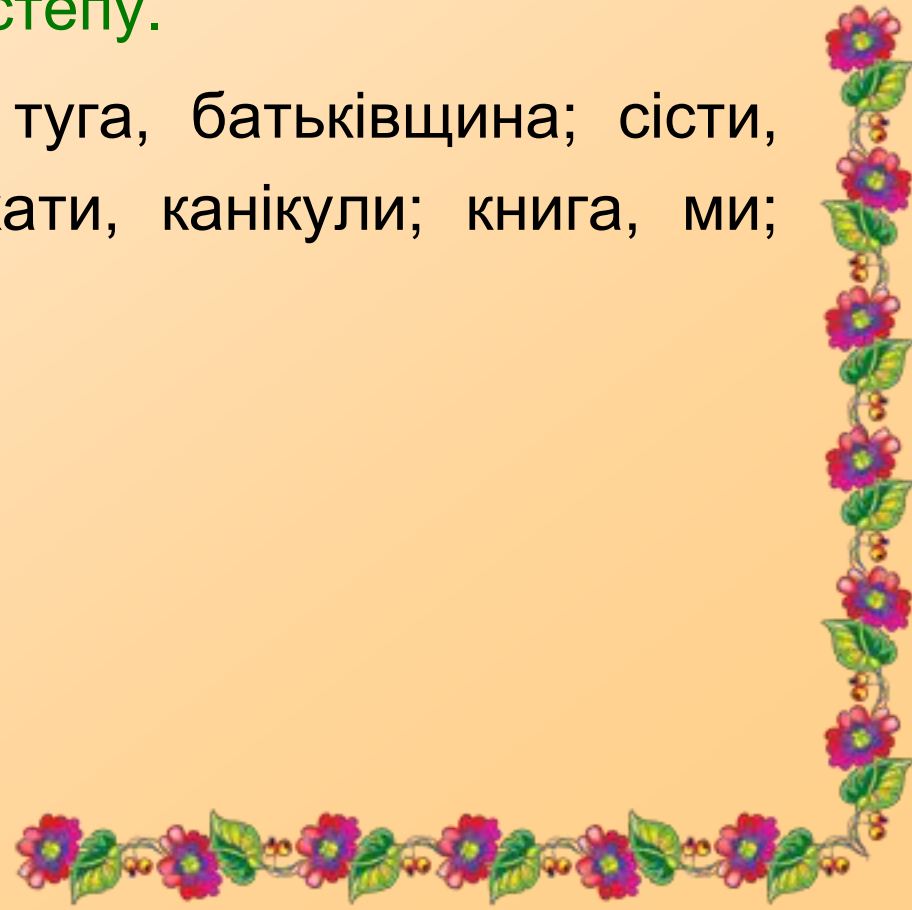

З поданих слів утворіть словосполучення, використовуючи прийменники *близько, в, для, до, за, край, коло, на, навкруги, навколо, поміж, серед*. Поясніть, з якими відмінками вживаються ці прийменники.

Стояти, степ — стояти серед степу.

бігти, дерева; місце, сцена; туга, батьківщина; сісти, стіл; екскурсія, Одеса; приїхати, канікули; книга, ми; садок, хата; іти, щастя.

бігти, дерева — бігти поміж дерев

місце, сцена — місце на сцені

туга, батьківщина — туга за батьківщиною

сісти, стіл — сісти за стіл

екскурсія, Одеса — екскурсія до Одеси

приїхати, канікули — приїхати на канікули

книга, ми — книга для нас

садок, хата — садок коло хати

іти, щастя — іти до щастя

Поясніть значення фразеологізмів, замінюючи їх словом-синонімом. Підкресліть прийменники разом з іменниками, визначте їх відмінок, заповніть таблицю.

Бути на сьомому небі, обвести навколо пальця, не до жартів, мало крізь землю не провалився, лізти межі очі, крок за кроком, мороз з-за плечей бере, вирости з-під землі, через пень-колоду, поперек горла стати, перед самим носом.

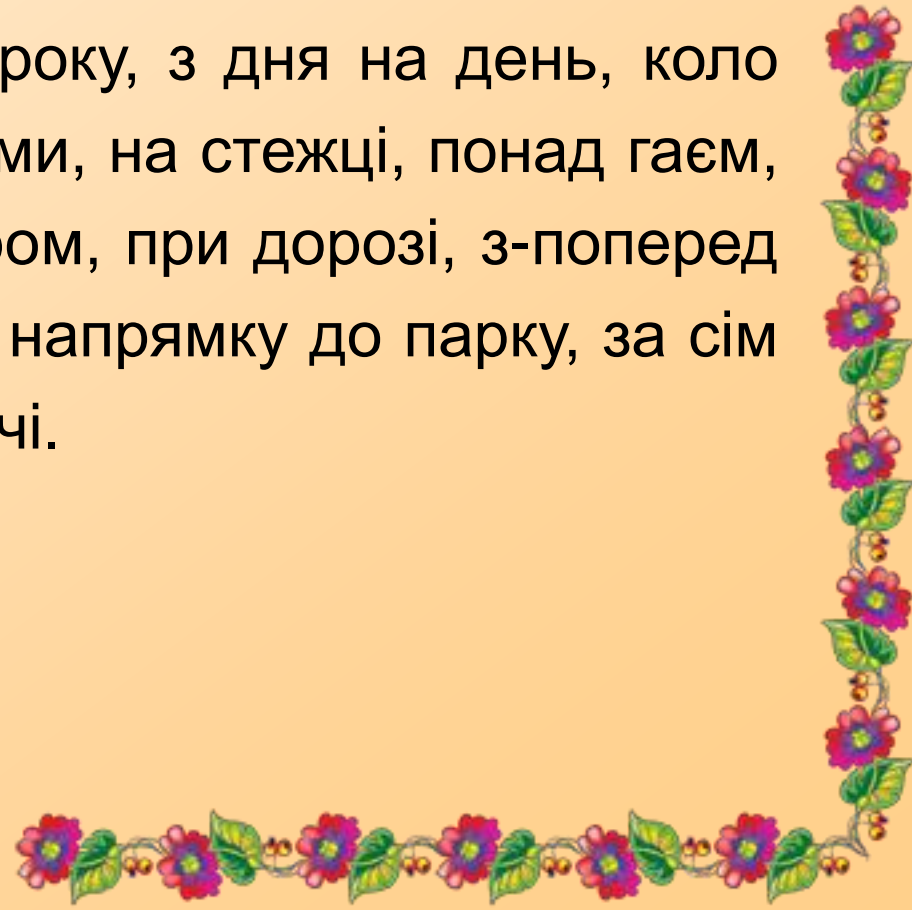
Прийменник	Відмінок	Походження	Приклад
<i>на</i> <i>навколо</i>	місцевий родовий	непохідний похідний	<i>бути на сьомому небі</i> <i>обвести навколо пальця</i>

Установіть, з якими значеннями вживаються при-
йменники, розподіліть їх на дві групи: I — ті, що
виражають просторові відношення; II — часові.
Поясніть написання.

Услід за вітром, упродовж року, з дня на день, коло
броду, з-під снігу, поміж осиками, на стежці, понад гаєм,
слідом за батьком, попід явором, при дорозі, з-поперед
усіх, у процесі обговорення, у напрямку до парку, за сім
метрів, через місяць, проти ночі.

Просторові

услід за вітром, коло броду,
з-під снігу, поміж осиками,
на стежці, понад гаєм, слідом
за батьком, попід явором, при
дорозі, з-поперед усіх,
у напрямку до парку, за сім
метрів

Часові

упродовж року, з дня
на день, у процесі
обговорення, через
місяць, проти ночі

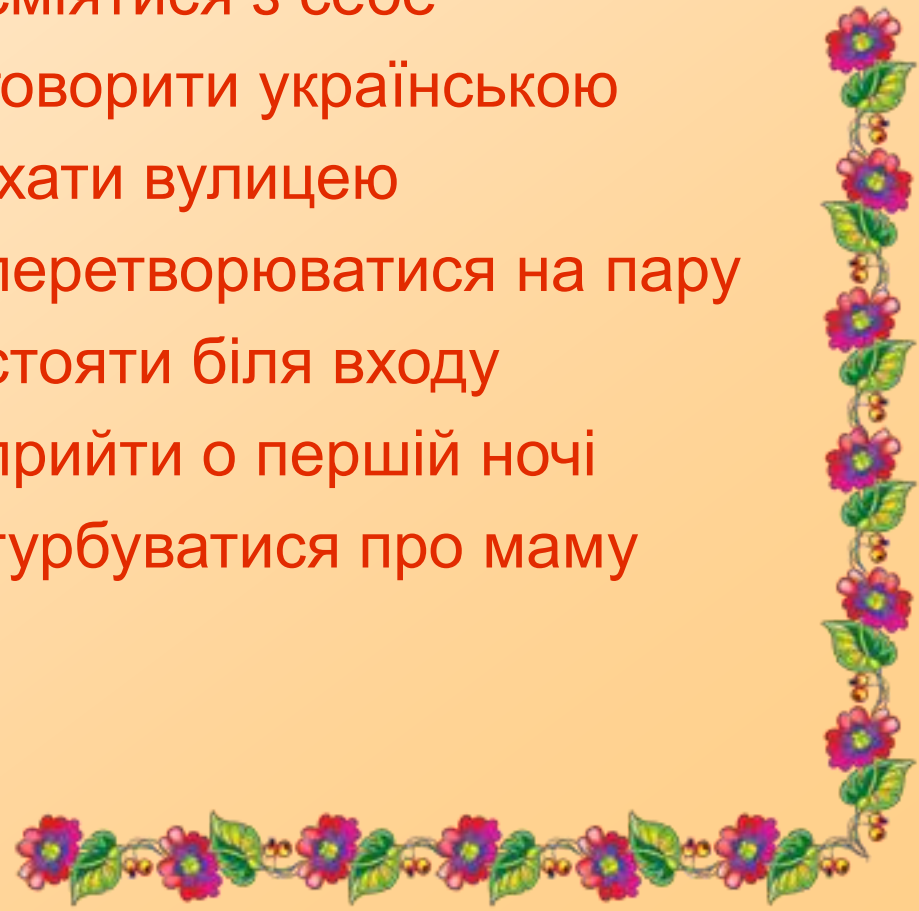

Відредагуйте.

два рази в тиждень
сталось із-за необережності
сміятися над собою
говорити по-українськи
їхати по вулиці
перетворюватися в пар
стояти у входу
прийти в час ночі
турбуватися о мамі

два рази на тиждень
сталось через необережність
сміятися з себе
говорити українською
їхати вулицею
перетворюватися на пару
стояти біля входу
прийти о першій ночі
турбуватися про маму

За вивченим матеріалом підготувати інформаційну картку своєму однокласнику.

